

TURISSA

Número 19. Juny de 1995. Any VI. 2a època. Preu: 250 pts.

El Suplement
Monogràfic:
**Tossa en
els llibres**
pàgs. 15 a 23

Tossa Turisme als anys cinquanta

Pàgines 5 a 9

Entrevista
Maria Gràcia Puigdemont
Pàgines 12 i 13

Vols col·laborar amb la revista?

Llegeix-la

Escriu-hi

Anuncia-t'hi

Compra-la

**Posa't en contacte amb nosaltres
si vols col·laborar-hi estretament**

Més voluntat que mitjans

Dos mesos més tard del previst inicialment, Turissa torna a ser present als quioscos per saludar l'arribada de la Festa Major de sant Pere. El retard en la sortida al carrer del nou número de la revista podria semblar injustificable, però sempre hi ha raons majors que obliguen a endarrerir la comercialització d'un producte.

En aquest cas, els motius són diversos. En primer lloc cal tenir en compte que Turissa és una revista local que no disposa d'un equip de redacció sòlid i que els nostres col·laboradors esporàdics tenen altres ocupacions professionals, que sovint fan que la redacció

d'un article sigui molt més llarga i complicada que en condicions normals. Aquesta manca de col·laboradors estables i la d'un local amb mitjans informàtics on poder elaborar la revista amb més eficàcia i comoditat són altres deficiències que contribueixen a ralentir i dificultar el procés de producció de la revista si volem oferir un producte periodísticament interessant, que sigui alguna cosa més que un recull d'articles inconnexos.

Aquests factors, sumats a la proximitat de la data de les eleccions municipals del mes de maig passat —aquest número que teniu a les mans havia de

sortir per Sant Jordi—, van fer-nos plantejar la possibilitat d'endarrerir la publicació perquè, tot i no ser una revista purament cultural, no es produïssin mals entesos.

Ara, acabat el període electoral, tornem a sortir al carrer amb un nou número —el segon d'aquesta nova etapa— i l'esperança que l'actual equip de govern municipal continuarà donant-nos el seu suport i contribuirà a potenciar i a posar la cultura a l'abast de tots els tossencs.

Esperem que el contingut d'aquesta nova Turissa us satisfaci i sigui útil alhora.

TURISSA

Directora

Dolors Gordils

Redacció

Dolors Gordils i Mari Vera

Col·laboradors

Mario Zucchitello, Francesc Fonalledas i Josep Salvador Culler

Fotografia

J.M. Aumedes, Jordi Ferrer i Gemma Noguera

Capçalera

Gemma Noguera

Edita

Associació Turissa,

Avda. del Pelegrí n. 10 17320 Tossa.

Telèfon 34 09 05

Composició i maquetació

CAT Edicions SL

Filmació

Casas

Impressió

Gràfiques Monserrat

Turissa és una revista d'aparició trimestral. No comparteix necessàriament l'opinió i les interpretacions que s'hi publiquen, llevat de l'Editorial

SUMARI

5-9 / RETROSPECTIVA DEL TURISME ALS ANYS

CINQUANTA. Una visió del primer turisme de Tossa.

10-11 / NOTES. L'actualitat recent de Tossa, en apunts breus, i els retalls de premsa.

12-13 / L'ENTREVISTA. Maria Gràcia Puigdemont o la recuperació del patrimoni popular.

14 / EL QUE HAN DIT I VIST DE TOSSA. Josep Palau i Joan Maragall parlen de la Tossa que van conèixer.

15-23 / EL SUPLEMENT. Monogràfic de 9 pàgines dedicades als llibres que s'han escrit de Tossa

Portada d'un llibre sobre Tossa, monogràfic d'aquest número.

i a Tossa, en diverses modalitats: l'art, la tradició, la poesia, la cuina, la història, etc...

24-34 / LA CULTURA POPULAR. Les manifestacions culturals populars del nostre poble: el Carnaval, la Festa de sant Pere, amb tota la programació, i un reportatge en que ens expliquen un projecte de teatre de marionetes.

Una Turissa per a tothom

Des de la perspectiva de la renovació, i sota la confiança que una majoria del poble ens ha donat, assolim, i tenim, una gran responsabilitat: la de governar durant quatre anys i, a més d'intentar fer-ho bé, aconseguir també convèncer tothom, amics, indiferents i contraris.

Amb el convenciment d'arribar-hi, vol ésser aquesta introducció prefaci de les meves –nostres– intencions.

Volem deixar Turissa, una publicació de Tossa, oberta a qui vulgui entrar-hi. Per participar no us fa falta res més que la voluntat d'ésser-hi, home o dona, amb títols o sense. Els temes són lliures, sense censura, amb la condició de guardar el degut respecte a les persones. Us hi esperem.

Confiem també –només faltaria– que aprofitarem bé l'embolic divers, però gens complicat, que ens ofereix el garbuix de l'estiu, heterogeni i diferent, mantenint el tic-tac tradicional que sempre té el cor d'aquest poble.

Disfrutem-ho, i que sigui per molts anys.

En Telm

ESTOSSECS

AMUNT

Aquesta festa Major, l'Ajuntament potencia els artistes locals i ha programat una exposició d'Anna Abellán i una mostra amb obres de sis pintors tossencs. La festa de sant Pere també ha servit per recuperar el concurs de sardanes, que l'any passat no es va celebrar per manca de pressupost.

PSSS...

La celebració d'uns comicis comporta una aturada en la vida social i cultural de totes les poblacions. Tossa no ha estat una excepció i durant el període electoral les activitats culturals han estat les tradicionals, com les jornades culturals de Sant Jordi o les activitats de Setmana Santa.

AVALL

Se'ns fa difícil de creure que el pressupost d'aquest any no tingui destinada cap partida al museu municipal, quan estem parlant del primer museu amb col·leccions d'art contemporani de l'Estat espanyol. I més enguany que celebra el seixantè aniversari. On és la Babel de les Arts?

REPORTATGE

Retrospectiva del turisme als anys cinquanta

Els primers turistes també combinaven sol i platja amb la vida nocturna, balls i cafès

DOLORS GORDILS

Els tòpics atribueixen el turisme de música, ball, platja, gresca i alcohol a la massificació de l'oferta turística i el relacionen amb col·lectius d'estiuejants de baix nivell adquisitiu. Basant-se en aquesta premissa es tendeix a enaltir els primers visitants de la Costa Brava qualificant-los de turisme «familiar» i de «qualitat» per oposició al turisme «d'agència» i de «sol i platja» actual. En els últims anys tots els municipis de la Costa Brava, incloent-hi Tossa, reivindiquen la necessitat de recuperar aquest turisme fantàstic, i de reorientar l'oferta i la promoció per aconseguir un visitant amb interessos culturals, amb més poder adquisitiu, que en l'actualitat ha estat substituït per personal de classe més aviat baixa, que l'únic que fa és omplir les platges de dia i no deixar dormir a les nits. Més o menys, el que feien aquells artistes i nous rics dels anys 50, que arribaven a Tossa atrets per la imatge i els paisatges que van veure al cel·luloide en la projecció de *Pandora i el holandès errante*, la pel·lícula mítica que Ava Gardner va filmar a Tossa.

Fins a l'arribada d'Ava Gardner i Mario Cabré, Tossa va mantenir-se verge, amagada darrera les muntanyes. L'esclat de Pandora, però, va propiciar

El cafè de can Biel, a la fotografia superior amb membres de l'equip de rodatge de «Pandora i el holandès errante», va ser un dels establiments que va marcar la pauta dels nous temps a Tossa. A baix, James Mason i Ava Gardner, el mite.

L'atractiu paisatgístic de Tossa és un dels actius turístics més importants de la població.

l'aparició de milers de turistes en busca d'un petit poble de pescadors anomenat «Esperanza» i Tossa va començar a transformar-se. Es van multiplicar les fondes, van aparèixer els reclams amb llum zenital, van obrir les primeres botigues de *souvenirs* enfarfegades de mantons de Manil-la, castanyoles, porrons, barretines, postals taurines i altres signes del folklore espanyol i català. «L'artesanía nacional a la indumentària de Tossa està representada pels barrets de palla. Barrets multiformes de copa i amb ales (...) Aquests barrets estan exposats en piràmides als basars de Tossa, en aquestes botigues nascudes al costat de la Vila vella, on es confonen objectes típics, llaunes de *foie-gras*, postals,

mapes de carreteres i ristres d'alls», va escriure Sempronio l'any 1951.

Els carrers de la població eren un niu de gent de sexe, nacionalitat, edat i vestimenta de tot tipus, que provocava un contrast notable amb la vida a la població fins aleshores. De dia, els banyistes envaïen les platges del paradís blau i la convertien, segons narra Josep

Palau a *El llibre de Tossa*, en «un basar a la intempèrie on s'acumulen pilotes, pales, galledes, pneumàtics, matalassos, cadires, ombrel·les, escopetes, pistoles, ulleres de debò i, la darrera calamitat, ràdios portàtils que t'obliguen a sentir les més grans cursileries en una platja que no les hauria d'admetre».

Els primers anys del turisme van fer de Tossa una vila d'enormes contrastos

La població autòctona veia amb ironia l'arribada de turistes «difressats»

El pintor alemany Oskar Zügel va retratar l'any 1910 la vida quotidiana dels tossencs abans de l'arribada del turisme.

El boom turístic dels anys 50 va convertir Tossa en el lloc «on es ballava més del món», segons els ulls de l'intel·lectual Albert del Castillo. En aquells inicis del turisme els visitants de Tossa —anglesos, suïssos, italians...— i la població autòctona es barrejaven a les diferents pistes de ball i als bars, de recent creació, fins a altes hores de la matinada.

En aquesta època es va arribar a proposar que els bars estiguessin oberts les 24 hores com els serveis d'urgència. Va ser durant l'edat d'or de bars com l'Sport, Passet, Quimus o Miramar, que van prendre el relleu a pioners com can Biel o can Coris.

Enmig de tanta disbauxa, l'únic indret de Tossa on es podia fruit de cal-

ma era la Vila Vella. «Per trobar a Tossa la serenitat, cal elevar-se. Fugir del bullici, del formigueig humà del poble laberíntic, i pujar fins a Vila Vella, en els portals de la qual, entre olles i tes-

tos amb geranis, dones amb el rostre vigorosament treballat per l'edat surten irònicament per veure passejar el turista disfressat», va dir Sempronio ja fa més de quaranta anys.

Hostes vingueren ...

L'atracció de Tossa sobre els foranis es remunta a finals del segle XIX, quan van començar a arribar les primeres colònies d'estiuejants. La majoria eren barcelonins d'ascendència tossenca que venien a passar els caps de setmana i les vacances d'estiu. Entre ells hi havia els Nogué, els Ferrer, els Costa i els Comas i Solà. Cap d'ells, però, no va deixar una empremta massa profunda fins que el doctor Ignasi Melé —que va descobrir les restes de la vil·la romana dels Ametllers— va instal·lar-se a Tossa. Ignasi Melé va ser el principal promotor de la població entre els col·lectius d'artistes de l'època. Joan Brull, Josep Maria de Sucre, Masriera, Roig i Soler, Joan Cases, Mir i Rusiñol van ser alguns dels intel·lectuals que van estiuejar a Tossa encisats pels seus paisatges i la seva bellesa.

Els primers turistes internacionals van arribar l'endemà de Sant Pere provinents d'Alemanya i fugint de la Primera Guerra Mundial. Eren desertors, i un d'ells era el pintor Otto Lloyd, que més tard es convertiria en el marit d'Olga Sacharoff, que també va passar algunes estades a Tossa. Després de Lloyd van arribar Georges Kars, Marc Chagall, Oskar Zügel i els Steyer, que van convertir Tossa en la *Babel de les Arts*. En aquest període, Tossa va esdevenir el refugi de pintors i intel·lectuals d'origen jueu. Als anys 30, els Steyer van fundar el que seria el primer hotel per a estrangers de Tossa, l'hotel Steyer. En un principi, aquest establiment ocupava l'actual

Una tertúlia al cafè de can Biel. Tossa ja era un lloc d'estiueig, però no un nucli turístic tal com s'entén en l'actualitat.

hostal Regàs i posteriorment, l'any 1935, van llogar l'Àncora.

La Guerra Civil espanyola va tornar Tossa al seu antic aïllament durant uns anys. Als anys 40 es va reprendre el turisme nacional amb l'arribada de nombroses colònies de barcelonins, la majoria fabricants i intel·lectuals. En aquesta època, la majoria de turistes i estiuejants encara s'allotjaven en cases de pescadors o en alguna de les poques fondes existents, com ara can Tonet o la Mariàngela. El detonant del *boom* turístic va ser la pel·lícula

d'Albert Lewin *Pandora i el holandès errante*, protagonitzada per Ava Gardner, James Mason i Mario Cabré. L'any 1950, Tossa va transformar-se per un dies en l'Olimp hollywoodià i «Esperanza» —nom de Tossa al film— va atraure milers de turistes *snobs*, desitjosos de conèixer aquell fantàstic paisatge i que no tenien on allotjar-se per manca d'infraestructura. Va ser aleshores quan els tour-operadors van descobrir el filó de la Costa Brava i aquesta va començar a transformar-se per acollir el turisme de masses.

Abans del turisme de masses, Tossa ja havia estat lloc d'estiueig i refugi d'intel·lectuals

A dalt, el llegendari Hotel Ancora, que va regentar la família Steyer, en l'actualitat. Al costat, l'Agustí Canadell, del restaurant Bahía, amb un amic, a la terrassa de Can Montaña.

Cafès, bars, dancings

L'arribada del turisme a Tossa va impulsar la profusió de cafès, bars i dancings, reductes nocturns de diversió. D'aquests, segurament el més llegendari era el cafè de can Biel. La seva situació privilegiada va atorgar-li una importància que es reflecteix en les cròniques de l'època. En el seu aspecte primitiu, el cafè d'en Biel era un cafè típic d'una vila de pescadors, obert al servei només a l'estiu, ja que la resta de l'any, en estar a l'aire lliure, hi feia massa fred i la concurrència preferia anar-se a trobar a l'Ateneu, també conegut com el Pati Blau. Al cafè d'en

Biel s'hi aplegaven reduïdes tertúlies protagonitzades, entre d'altres, pel doctor Ignasi Melé.

La pau i la tranquil·litat que caracteritzaven aquest local es va acabar el dia que en Biel va instal·lar una gramola amb un altaveu i el ball es va convertir en el rei de la nit. El cafè es va convertir en un lloc de moda entre el jovent i els estiuejants. «Allí s'acreditava una diversió a la qual tothom era convidat sense cap de les limitacions pròpies de les societats recreatives que acostumen a prosperar en les poblacions estivals. Aquella ratxa de

balls gramofònics determinà un nou estil de vida», va dir Josep Palau.

Amb l'arribada massiva de turistes l'oferta nocturna va augmentar. En són un exemple els balls organitzats pels Steyer, el dàncing del Bon Retir i el cabaret que va obrir un arquitecte alemany, conegut popularment com la casa d'Alí-babà, perquè quan va arribar duia una barba negra i algú, en veure'l, va posar-li aquest malnom. A aquests locals s'hi van afegir un gran nombre de petits bars que allargaven la gresca i l'activitat nocturna fins ben entrada la matinada.

Els Amics de Tossa-Club Unesco netegen i tanquen la vil·la romana dels Ametllers

L'associació Amics de Tossa-Club Unesco ha netejat i tancat la vila romana dels Ametllers per impedir l'accés a aquest recinte i evitar així la seva degradació. El monument, propietat de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) i de l'Ajuntament de Tossa, està abando-

nat des de fa anys i ningú no s'encarrega de la seva vigilància. En els últims mesos, la falta de protecció va afavorir l'aparició de deixalles i pintades en el conjunt de restes arqueològiques romanes i el seu ús com a punt de reunió de persones i motoristes.

Tossa col·laborarà amb el Fons Català de Cooperació pel Desenvolupament

L'Ajuntament de Tossa col·laborarà amb el Fons Català de Cooperació pel Desenvolupament aportant-hi cinquanta pessetes per cadascun dels veïns de la població. El Fons Català de Cooperació demana als consistoris que apor-

tin el 0,7% del seu pressupost anual, que en el cas de Tossa representa uns quatre milions de pessetes. L'alcalde de la Població, Telm Zaragoza, va explicar que l'Ajuntament no podia comprometre's a destinar-hi tants diners.

Josep M. Vayreda dóna quadres seus i del seu germà

El pintor olotí Josep Maria Vayreda Canadell va donar al Museu Municipal, el passat mes de gener, el seu quadre «Cases sobre el riu Onyar». Vayreda va explicar aquesta donació al·legant que «tenia un deute moral amb Tossa» perquè va representar molt a la vida de la seva família i del seu germà, el també pintor Marià Vayreda. L'artista va afirmar que havia donat una pintura de Girona perquè va considerar que Tossa

ja estava prou representada al Museu. El quadre representa les cases del riu Onyar i recorda els inicis cubistes de

L'al·luminosi obliga Ràdio Tossa a instal·lar-se a les antigues escoles

Ràdio Tossa ja té uns nous estudis. L'emissora municipal, que fins ara tenia la seu als locals de la Terminal, s'ha traslladat a un altre local darrera de les antigues escoles. Els nous estudis de què disposa l'emissora municipal són més petits que els que tenia als locals de la Terminal, però la necessitat del trasllat no ha permès d'esperar a trobar un espai més adequat. El motiu del canvi d'estudis és l'al·luminosi que pateix l'antiga seu i que va obligar el consistori a buscar un nou emplaçament per a Ràdio Tossa el més ràpidament possible.

l'artista. Vayreda també va fer donació d'un dels quadres del seu germà, «Paisatge de Tossa».

DE PRENSA

Cultura i l'Ajuntament de Tossa recorren contra la sentència del TSJC sobre la Vila Vella

El Departament de Cultura i l'Ajuntament de Tossa de Mar recorren contra la sentència del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (TSJC) que declara nul el projecte de rehabilitació de la Vila Vella de Tossa...

El Departament de Cultura i l'Ajuntament de Tossa de Mar recorren contra la sentència del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (TSJC) que declara nul el projecte de rehabilitació de la Vila Vella de Tossa...

Telm Zaragoza, el dia que es va presentar el dictamen. Ja no pensava presentar recurs. Per que hi ha la febre? Al cap i a la fi, hi ha hagut una opinió majoritària que vol que es rehabiliti com una aldea, doncs molt bé, va dir Telm Zaragoza. L'advocat del consistori, Enric Miras, també va afirmar que l'Ajuntament de Tossa de Mar no té cap problema amb el projecte d'obra que es tracta d'un projecte d'obra que s'ha de fer i no s'indigna amb el dictamen del TSJC.

La presentació d'aquest recurs de cassació no impedeix l'execució de la sentència, però els implicats sempre poden de mar un s'hi presenten a tot arreu al dictamen. Segons l'advocat de l'acció, Jaume Pàmies, els recursos «defensament no tenen cap a fer, però aquest recurs de cassació sí que pot impedir que l'obra s'executi fins que el TSJC no resolgui el recurs. En el recurs de cassació que no va fer cap obra, que l'obra que va fer es mantindrà i que es tracta d'un projecte d'obra que s'ha de fer i no s'indigna amb el dictamen del TSJC.

Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (TSJC) ha declarat nul el projecte condicionament del carrer Major de Vila Vella de Tossa de Mar i ha ordenat el Departament de Cultura i l'Ajuntament que deixin aquest centre històric tal com estava abans de les reformes que s'hi van fer el 1991. La sentència, que es va executar abans, no es ferma i s'hi pot presentar recurs, però l'alcald...

El TSJC obliga a «desfer» les obres de rehabilitació de la Vila Vella de Tossa

Considera que aquest projecte vulnera la llei perquè no conserva els elements històrics

L'Ajuntament no recorrerà contra la sentència perquè creu que el responsable és la Generalitat

D. GORDIS / TURISSA Tossa de Mar.— En la sentència del TSJC es recull el fet que el projecte executat a la Vila Vella s'ha de considerar nul per infrigir l'article 34 de la llei de patrimoni històric espanyol, que estableix que els conjunts arqueològics declarats béns d'interès cultural poden ser rehabilitats, però sempre que s'utilitzin elements originals d'aquests conjunts. Després d'haver estudiat totes les proves documentals i el dictamen pericial, els magistrats del TSJC han decidit anul·lar el projecte. El consistori de Tossa de Mar ha fet una comunicació formal a la Generalitat i a l'Ajuntament de Tossa de Mar.

La polèmica porta obrerta a la marxa per substituir el forat del Dimoni. Foto: J. LLIBS SPURAT

Deixen una nota amenaçadora contra el rector dins un cotxe de la policia de Tossa

El Bisbat no té previst canviar de destinació el mossèn perquè diu que no ho ha demanat

Enric Costa no ha dit si marxarà o no, però l'alcaldé l'instà a quedar-se

El mossèn Enric Costa, rector de Tossa de Mar, ha deixat una nota amenaçadora dins un cotxe de la policia de Tossa. La nota contenia una advertència sobre les conseqüències que podria tenir el canvi de destinació del mossèn. L'alcaldé, Enric Costa, ha dit que no ha demanat el canvi de destinació del mossèn i que no té previst fer-ho.

Telm arrasa a Tossa i ara governarà amb majoria absoluta

El candidat de la coalició independentista ha guanyat les eleccions municipals de Tossa de Mar amb una majoria absoluta.

Telm Zaragoza, el candidat de la coalició independentista, ha guanyat les eleccions municipals de Tossa de Mar amb una majoria absoluta. El resultat ha estat el següent: Telm Zaragoza, 10 vots; Enric Costa, 8 vots; i els altres candidats, menys de 5 vots cadascun.

Table with 5 columns: Nom, Vots, Percentatge. It lists the results of the municipal elections in Tossa de Mar.

L'envelat de Tossa es converteix en un gran bar en el primer acte de la festa

El bar de l'envelat de Tossa ha estat el punt central del primer acte de la festa major, amb una gran afluència de gent.

El bar de l'envelat de Tossa ha estat el punt central del primer acte de la festa major, amb una gran afluència de gent. La festa comença avui i els plats forts de la festa de Tossa, que comença avui, són les principals novetats programades per a la festa major d'enguany.

El Pelegrí de Tossa va tornar a complir el vot centenari del poble

El Pelegrí de Tossa va tornar a complir el vot centenari del poble, amb una gran participació dels veïns.

El Pelegrí de Tossa va tornar a complir el vot centenari del poble, amb una gran participació dels veïns. La processó va sortir a les 10 del matí i va arribar a Sant Sebastià a les 12 del migdia.

Unes vuit-centes persones es manifesten en solidaritat amb el rector de Tossa

Mossen Enric va adreçar-se a la població quan la manifestació va aturar-se a la rectoria

Es van llegir manifestos de suport al rector agredit i en contra de la violència

Unes vuit-centes persones es manifesten en solidaritat amb el rector de Tossa. La manifestació va començar a les 10 del matí i va arribar a la rectoria a les 12 del migdia. Mossèn Enric va adreçar-se a la població i va llegir un manifest de suport al rector agredit i en contra de la violència.

Unes vuit-centes persones es manifesten en solidaritat amb el rector de Tossa. La manifestació va començar a les 10 del matí i va arribar a la rectoria a les 12 del migdia. Mossèn Enric va adreçar-se a la població i va llegir un manifest de suport al rector agredit i en contra de la violència.

Dues exposicions i una sarsuela són els plats forts de la festa de Tossa, que comença avui

La Casa de Cultura serà la seu de l'exposició dedicada a sant Sebastià, en la qual es mostrarà un recull de quadres de diversos pintors que en algun moment han pintat aquest sant.

La sarsuela anirà a càrrec de la Gran Companyia de la Sarsuela de Barcelona i la música la posarà l'Orquestra Simfònica de Barcelona i la Coral Jovenut Lirica de Barcelona.

La Casa de Cultura serà la seu de l'exposició dedicada a sant Sebastià, en la qual es mostrarà un recull de quadres de diversos pintors que en algun moment han pintat aquest sant. Un tema ben diferent és el punt central de l'exposició, que s'inaugurarà el dia 24 a la Pinacoteca Municipal, en què els protagonistes són tossencs de totes les èpoques que han cedit les fotografies del seu casament per evocar i enyorar els temps passats.

La sarsuela anirà a càrrec de la Gran Companyia de la Sarsuela de Barcelona i la música la posarà l'Orquestra Simfònica de Barcelona i la Coral Jovenut Lirica de Barcelona. Els actes de la Festa Major de Sant Vicenç començaran avui amb la nit dels bars nocturns. Aquest és el segon any consecutiu que els bars de nit de la població tanquen les portes dels seus locals per traslladar-se l'envelat i concentrar en tota la marxa en un sol establiment. Una altra de les peculiaritats d'aquest acte que l'ambientació musical sempre va a càrrec d'un grup musical de Tossa, que en aquesta ocasió serà el conjunt Meltdown. El tradicional vot del poble, que celebrerà els dies 20 i 21, serà com cada any l'eix central de la festa. A més, també celebraran els tradicionals balls de festa major i una fira de brocanters.

«Jugar-se la vida per Tossa»

El programa de la festa major de Tossa comença avui amb una gran afluència de gent.

El programa de la festa major de Tossa comença avui amb una gran afluència de gent. La festa comença avui i els plats forts de la festa de Tossa, que comença avui, són les principals novetats programades per a la festa major d'enguany.

DOLORS GORDIS

Tossa de Mar.— Els plats forts de la Festa Major de Sant Vicenç de Tossa de Mar, que comença avui i que es clourà a final de mes, són l'exposició dedicada a la figura de sant Sebastià, un recull de fotografies de casaments antics, que sota el títol El dia més lluit ha fet la Pinacoteca Municipal, i la programació de la sarsuela La del manajo de rosas. Segons fonts del consistori, a banda del tradicional vot del poble, que se celebrarà divendres i dissabte de la setmana vinent, i de les activitats esportives, aquestes són les principals novetats programades per a la festa major d'enguany.

La Casa de Cultura serà la seu de l'exposició dedicada a sant Sebastià, en la qual es mostrarà un recull de quadres de diversos pintors que en algun moment han pintat aquest sant.

La Casa de Cultura serà la seu de l'exposició dedicada a sant Sebastià, en la qual es mostrarà un recull de quadres de diversos pintors que en algun moment han pintat aquest sant. Un tema ben diferent és el punt central de l'exposició, que s'inaugurarà el dia 24 a la Pinacoteca Municipal, en què els protagonistes són tossencs de totes les èpoques que han cedit les fotografies del seu casament per evocar i enyorar els temps passats. L'altra novetat de la festa major és la programació de la sarsuela La del manajo de rosas per celebrar la festivitat de sant Ramon de Penyafort, copatró de la vila. La sarsuela anirà a càrrec de la Gran Companyia de la Sarsuela de Barcelona i la música la posarà l'Orquestra Simfònica de Barcelona i la Coral Jovenut Lirica de Barcelona.

Maria Gràcia Puigdemont i la recuperació del patrimoni musical popular

Ha recopilat una seixantena de cançons, algunes d'elles pròpies de Tossa

DOLORS GORDILS

Aconseguir entrevistar na Maria Gràcia Puigdemont no ha estat, ni de bon tros, una feina fàcil. La dificultat per fer casar les agendes de l'entrevistada i l'entrevistadora va obligar a ajornar la trobada en diverses ocasions. Finalment, però, hi ha entrevista per parlar del treball de recopilació i de recuperació que ha fet na Maria Gràcia en el camp del cançoner popular tossenc. Durant més

La Coral ha incorporat recentment al seu repertori algunes de les cançons recuperades per Maria Gràcia Puigdemont.

de quinze anys, aquesta tossenca inquieta s'ha dedicat a recollir cançons populars de la nostra vila, en les seves hores de lleure, per evitar-ne la desaparició.

—Com se't va acudir començar a recopilar antigues cançons populars?

—«L'any 1976 vaig tenir un accident de trànsit que em va obligar a estar molts mesos immobilitzada. Durant el

període de convalescència, l'àvia Gracieta i una amiga seva em feien companyia sovint. En aquestes estones recordaven fets i personatges de la seva joventut i, a vegades, feien referència a cançons populars de l'època i jo demanava que me les cantessin perquè m'agradaven molt. Aleshores em vaig plantejar la possibilitat d'evitar que quan l'àvia morís es perdessin totes

aquestes cançons i vaig començar a recopilar-les».

—Quin mètode d'investigació vas decidir seguir?

—«Un cop vaig tenir transcrites totes les cançons que sabia l'àvia Gracieta, vaig dedicar-me a anar a visitar els avis de Tossa per fer-los cantar totes les cançons populars que coneixien. En molts casos ja les tenia,

però a vegades descobria autèntiques joies que gravava per posteriorment transcriure-les i donar-les a en Fidel Aromir perquè en fes la partitura».

–N'has trobades moltes, de peces del nostre cançoner?

–«Una seixantena. La majoria són cançons d'estil diversos que van des de la picaresca a la sardana, passant per les nanes o les follies, però poden dividir-se en dos grups: les cançons pròpies de Tossa i les cançons populars catalanes en general».

–Parla-me'n, d'aquestes cançons de Tossa.

–«Dins de les cançons pròpies de Tossa trobem les follies, que eren cançons curtes que es cantaven normalment per les festes de Carnaval i que es cantaven en la majoria de pobles veïns fins arribar a Pineda. Altres cançons de Tossa eren les que componien músics professionals i aficionats en honor a la població o als seus habitants. N'és un exemple *La cançó d'en Santomaro*, que la coral ha incorporat recentment al seu repertori. En aquesta modalitat, un dels autors més prolífics va ser en Narcís de can Perajan».

–Les cançons populars catalanes tenien algun toc distintiu a Tossa?

–«Sí, he trobat peces esteses arreu de Catalunya que a Tossa tenien una versió diferent o que presentaven petites variacions. Un dels aspectes més curiosos d'aquestes versions eren les adaptacions del romancer castellà, que donaven com a resultat unes cançons amb un català macarrònic».

–Quan veure'm totes aquestes cançons publicades?

–No ho sé. Abans m'agradaria fer

una breu referència històrica per situar les cançons en els seu context i explicar una mica per quins motius o en quines dates s'acostumaven a cantar.

I, la veritat, ara tinc aquest treball una mica oblidat perquè últimament em dedico a recollir els nostres topònims».

–Per què aquesta nova tasca de recuperació?

– «Aquesta és una tasca urgent si no volem perdre els noms identificatius dels nostres llocs i dels paratges de

Tossa. Per això amb l'ajut, entre d'altres, d'en Joaquim Gascons, estem inventariant tots els noms de lloc i intentant ubicar-los en un mapa».

–Sí que hi ha coses, doncs, per recuperar...

–«Hi ha moltes coses que es perdran si ningú no es dedica a recollir-les i a transmetre-les i, tot i que aquesta és una feina de minories, hauria de ser engrescadora pels tossencs. Hi ha molta feina a fer».

CANÇÓ D'EN SANTOMARO

*En vent fres de Garbí
surt del port de Barcelona
un barquet amb poca bona
quasi sempre carregat de vi,
carregat de vi.*

*Per Tossa rumbo pren,
i fa el camí amb unes hores.
En Macaya tal qual és,
mostra sempre ser valent.*

*Se'l reunir molt ains
ia punt de recalar
orsa davant del Codolar
fent l'entrada molt airós.*

*Del castell crida un vailet:
en Santomaro entra,
repeteix lo xivalet:
en Santomaro ha entrat.*

(Cançó facilitada per na Roser
Darder)

CANÇÓ D'ADRIANA (FRAGMENT)

*Donya Adriana s'estava
en una sala «muy grande»,
en una mà té el mirall
i amb l'altre se'n petinava*

*Ja en veu venir una «serpiente»
que tota la rodejava,
ella va fer-ne un gran crit:
–Valga'm la Verge del Carme!*

*Oh la vida se m'escurça,
oh «los años» se m'acaben.
–No t'espantis, no Adriana
que sóc un rei «encantado»
–que jo sóc aquell rei
que tants anys t'ha «festejado...»*

(Cançó facilitada per Lola
Moré. Gracieta Puigvert i
Vicenç Esteban)

JOSEP PALAU

«Tossa, com a persona gelosa de la seva discreció, interessada a passar desapercebuda, solament es deixa veure dels qui expressament la volen conèixer».

«Tossa no solament es troba situada en un dels indrets en què la Costa, amb el seu enfilall de puntes i cales, esdevé més rica en atractius, sinó que per l'interior compta també amb uns voltants summament pintorescos que ofereixen, a poques passes de la platja, els encisos propis de la vida al camp. I és que la fama de Tossa es refereix també als seus boscos i a les seves muntanyes, que constitueixen la delícia del excursionista, del caçador i del boletaire».

«Quan dic Tossa entenc referir-me a una contrada, a un indret, a un subsòl físic amb caràcters estables, inviolables, almenys considerant-los des de la perspectiva que comporta la nostra humana mesura. Aquest subsòl té la seva ànima corresponent (...), que és la meua i que sento indiferent a totes les modificacions epidèrmiques que la indústria dels homes, amb intencions més o menys raonades, tracta d'introduir-hi».

El poeta Joan Maragall en un retrat de joventut.

JOAN MARAGALL

«De tots els paisatges tossencs que ens vénen a la memòria sorgís una vasta simfonia de la qual sa Boquera fos com l'episodi central, el motiu en tota la plenitud del seu desenvolupament».

«Jo m'havia afigurat Tossa un racó de món tot rònc on la gent miraven els forasters amb un ull i que amb prou feines els parlaven; i em vaig trobar amb un poble quiet, sí, dolçament quiet i retirat dintre una capsa de muntanya, a la fresca, vora del mar; però també molt endreçat, amb cases boniques, de gent que sap viure».

EL ROCIO

CAVALLS

Rutes

Lloguer

Classes

EL ROCIO (A 2 Km de Tossa)

Crta. Llagostera, Km. 14

17320 TOSSA DE MAR (Girona)

Tel. (972) 34 04 53

Fax (972) 34 24 18

EL SUPLEMENT

MONOGRÀFIC DE LA REVISTA TURISSA. NÚMERO 2. JUNY DE 1995

Tossa en els llibres

Tossa ha generat molta literatura: pàgines que parlen sobre la seva història, les tradicions, el turisme, o dels artistes i intel·lectuals que van trobar-hi refugi. El Suplement recull una guia bibliogràfica que, malgrat no poder ser exhaustiva, és representativa dels llibres als quals recórrer per saber-ho tot de Tossa.

Quaderns d'Estudis Tossencs

L'Ajuntament de Tossa va crear l'any 1980 l'editorial Quaderns d'Estudis Tossencs amb l'objectiu de fomentar la investigació i publicació de treballs sobre la vila. Tot i que aquesta editorial té una partida anual, des de la seva creació només s'han publicat quatre llibres, tots ells de l'historiador local Mario Zucchitello. Segons Zucchitello, aquest fet es deu, d'una banda, a que ningú més presenta treballs, i de l'altra, a la qualitat i rigor de la publicació, que obliga a fer-ne una selecció acurada. Actualment, Zucchitello prepara el cinquè volum sobre la història de la vila abans de l'any 1086, data de l'assentament a la Vila Vella.

«Noves aportacions al coneixement de la vila romana dels Ametllers de Tossa». R. Batista, A. López, M. Zucchitello. Tossa, 1980.

«El comerç marítim de Tossa a través del port barceloní (1357-1553)». Mario Zucchitello. Tossa, 1982.

«Homes, vaixells i mercaderies de Tossa al Grau de València (1459-1703)». Mario Zucchitello. Tossa, 1992.

«Una devoció mariana: la Mare de Déu dels Socors a Tossa (segles XVI-XX)». Mario Zucchitello. Tossa, 1986.

La Babel de les arts

La creació del Patronat del Museu Municipal de Tossa va impulsar les publicacions sobre art i pintors vinculats a la vila. Des de la posada en funcionament del Patronat, amb motiu de cada exposició organitzada pel Museu de Tossa, va publicar un llibre o guia. Així, totes les grans exposicions muntades en els darrers quatre anys tenen el seu llibre corresponent amb il·lustracions que reproduïxen els quadres més destacats de les mostres i un recorregut per la vida del pintor protagonista. André Masson, Georges Bataille, De Sucre, Olga Sacharoff, Otto Lloyd, Pere Creixams i Goerge Kars són els protagonistes de les publicacions d'aquesta nova línia editorial.

«André Masson & Georges Bataille».
Glòria Bosch i Teresa Grandas. Ajuntament de Tossa i Eumo Editorial. Tossa, 1994.

«Olga Sacharoff (1889-1967)». Edita Patronat Municipal de Cultura i Ajuntament de Tossa, 1993.

VICTOR

Restaurant

**Especialitat en
peix i arròs**

« O B E R T T O T L ' A N Y »

Avda. de la Palma, 17
Tel. (972) 34 24 31

17320 TOSSA DE MAR
(Girona)

VENDA I REPARACIÓ DE
RÀDIO, TV, VIDEO, HIFI.

J. M. C.B.

ANTENES PARABÒLIQUES

GRUPO CADENA
● **JAPON** ●

C/ Ma. Auxiliadora, 19
Tel. 34 09 69
TOSSA DE MAR

«Exposición homenaje a Marc Chagall». Edició del Museu Municipal de Tossa.

«Olga Sacharoff & Otto Lloyd». Glòria Bosch i Susanna Portell. Edita: Patronat Museu Municipal de Tossa. 1993.

«Pere Creixams (1893-1965)». Museu d'Art de Girona i Museu Municipal de Tossa. 1992.

«André Masson & Georges Bataille». Glòria Bosch i Teresa Grandas. Ajuntament de Tossa i Eumo Editorial. 1993.

«Museu Municipal de Tossa». Glòria Bosch. Secció d'art modern.

«De sucre». Col·lecció Salvador Riera, 1992.

«Georges Kars (1882-1945)». Patronat del Museu Municipal de Tossa, 1993.

Altres publicacions:

Museu de Tossa de Mar. Generalitat de Catalunya, 1938.

Tossa, Babel de les arts. Rafel Benet. A Art, Volum II, setembre-octubre 1934.

El Pelegrí, un punt de referència

El Pelegrí i el compliment, any rera any, del Vot del poble és una tradició coneguda arreu i, possiblement, una de les primeres qüestions que apuntarà un foraster en parlar de Tossa. La figura del Pare Pelegrí, doncs, havia de generar l'interès dels estudiosos de les tradicions i s'ha recollit en diversos llibres. Alguns dels primers títols –El Pelegrí de Tossa o La Festa del Pelegrí– s'editen en el primer terç del segle. Altres referències bibliogràfiques obligades les trobem als anys setanta i vuitanta.

«Tossa i el seu Pelegrí». Salvi Gascons i Bassas. Editorial Selecta. Barcelona, 1982.

JOSE RIBAS SERRA

EL VOTO DE TOSSA

«El voto de Tossa». José Ribas Serra. Gràfiques Dalmau. Girona, 1974.

«Tot seguint el Pelegrí de Tossa». Salvi Gascons i Bassa. Editorial Selecta. Barcelona, 1983.

Altres publicacions:

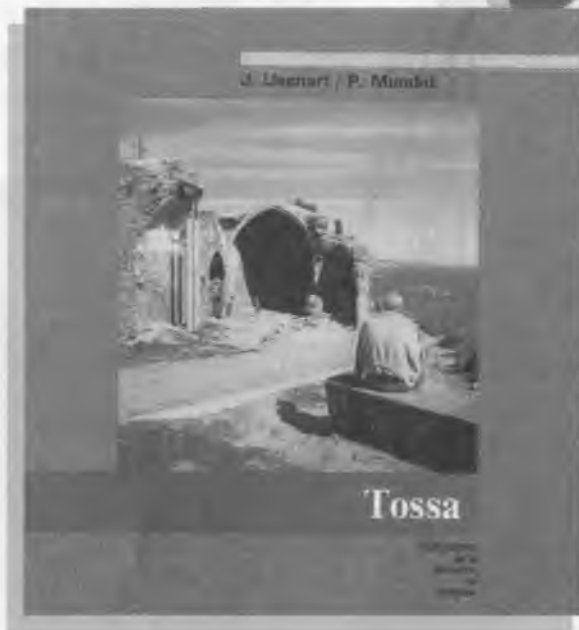
El Pelegrí de Tossa. José Soler de Morell. Vic, 1925.

La festa del Pelegrí de Tossa. L. Fabrellas. Vic, 1935

Un lloc en la història

La majoria de publicacions amb Tossa com a protagonista són llibres històrics on es fa un repàs als fets més destacats de la nostra vila, els nostres costums i les nostres tradicions. Gairebé tots els llibres tracten els mateixos aspectes, bé de forma general, bé de forma concreta, estudiant un aspecte específic de la població. Així, tot i fer més de cent anys de la seva publicació, la història de Tossa d'Enrique Claudio Girbal continua sent el llibre de referència obligat per a tots els erudits interessats en Tossa. Un dels períodes més estudiats és el romà i, concretament, la vila romana dels Ametllers: la seva trobada pel doctor Ignasi Melé, l'anàlisi de les restes, els mosaics... Un dels exemplars més curiosos és *Apuntes sobre la villa de Tossa*, de Federico Masriera. Aquest és un títol molt difícil de trobar, de tirada limitada, on hi ha una breu història de Tossa i una anàlisi de la vila romana.

«Tossa». J. Lleonart i Pilar Mundet.
Quaderns de la Revista de Girona. 1987.

«Tossa». Guia turística editada en diversos idiomes. Reproducció d'un exemplar en llengua francesa.

«Llibre de Tossa». Josep Palau. Editorial Selecta. Barcelona, 1952.

Altres publicacions:

- Tossa.** Noticias sobre su historia, tradiciones y costumbres de esta villa y su término. Enrique Claudio Girbal. Girona, 1884.
- Datos históricos de la Cofraria del Santíssim Sacrament de l'església parroquial de sant Vicenç de Tossa.** J. Esclat. 1900. Tossa.
- Concurs geogràfic, històric, arqueològic local.** Ignasi Melé. Editorial Blandònia. 1926.
- Tossa.** Joan Ainaud de Lasarte. Edicions Aima. Barcelona, 1957.
- La Costa Brava en la antigüedad, en particular la zona entre Blanes i Sant Feliu de Guíxols: La vila romana de Tossa.** Revista Empúries núm 1. 1939.
- Apuntes sobre la vila de Tossa.** Federico Masriera. Barcelona, 1923.
- Elogi de Tossa de Mar seguit de la silueta del doctor Melé.** Josep Maria de Sucre. 1926.
- Converses sobre les excavacions de la vila romana de Tossa.** Xavier Casademont i Ignasi Melé. Girona, 1922.

De la cuina a la poesia

«Pruebas de estado». Turissa. (xilografies).

«Horitzons en el temps». Poesia. Diversos autors.

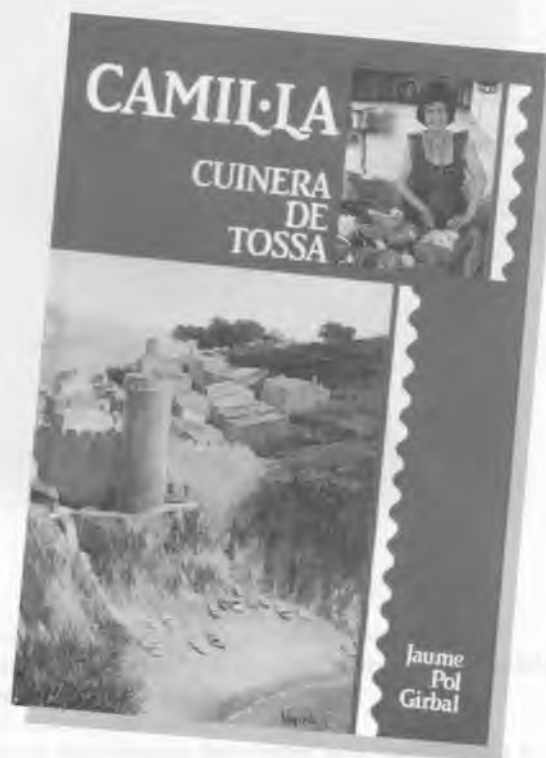
HORITZONS EN EL TEMPS

Dolors Selis · Rosa Adroguer · Josep Marquès

«Cul de Sac». Gemma Lienas. Ficció. L'acció parteix d'un viatge a Tossa.

«Camil·la, cuinera de Tossa».
Jaume Pol Girbal. Tossa 1988.
Receptes de cuina.

Altres publicacions:

Quasi un paradís. Joan Basté. 1951. Teatre ambientat a Tossa. Tossa. Joan Alavedra, 1954. Reglamento de la sociedad la Unión Tossense. 1917. El Ateneo Concordia Tossense. Tossa, 1908.

Pregons i pregoners

La majoria de pregoner són persones vinculades a Tossa:

Joan Domènech, historiador i ex-alcalde convergent de Lloret.

Néstor Luján va estar molt vinculat a Tossa. Venia sovint a estiuejar-hi.

Josep Maria Ainaud de Lasarte. Encara estiueja a Tossa.

Esteve Fàbregas i Barri, autor de diversos llibres entre

ells el Diccionari de veus populars i marineres.

Vicenç Esteban Darder, director museu.

Pasqual Maragall, va venir convidat per Pilar Mundet.

Després les relacions es van distanciar a causa de l'anunci olímpic.

Joan Basté, periodista i autor de *Quasi un paradís* (obra teatral ambientada a Tossa).

La majoria de pregons han estat publicats per l'Ajuntament.

1983. Joan Domènech i Moner

1984. Josep Vicente i Romà

1985. Néstor Luján

1986. Josep Maria Ainaud de Lasarte

1987. Daniel Giralt Miracle

1987. Esteve Fàbregas i Barri

1988. Esteve Fàbregas i Barri

1988. Antologia poètica i literària per a un itinerari líric d'homenatge permanent als cantors de Tossa, poetes i prosadors. Esteve Fàbregas i Barri.

1989. Vicenç Esteban i Darder i Joan Domènech i Moner. Acalorada discussió entre un tossenc i un lloretenc.

1990. Joan Vall i Clara

1991. Narcís-Jordi Aragó.

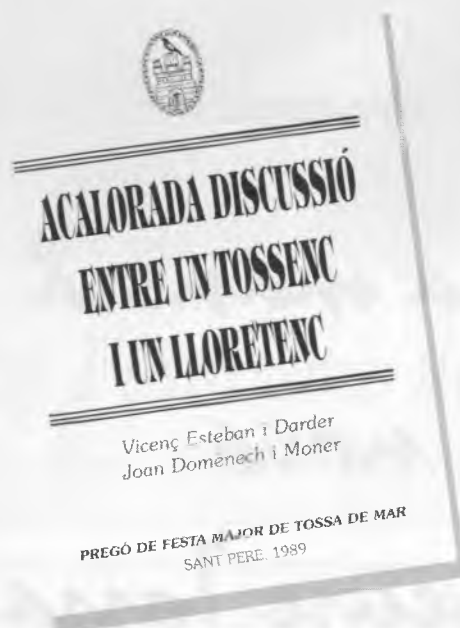
1992. Pasqual Maragall

1993. Vicenç Esteban i Darder

1994. Joan Basté.

Reproducció de dues portades dels pregons de Festa Major publicats per l'Ajuntament. Corresponen als anys 1984 (a dalt) i 1989 (abaix).

**PARTICIPA
DE LA NOVA**

TURISSA

*Una manera
nova
de veure Tossa*

Cultura

POPULAR

Una Festa amb novetats

Mossèn Jaume Reixach, pregoner d'aquest any, i l'alcalde de Tossa, Telm Zaragoza, en un moment del pregó que obria la Festa de sant Pere, que ha homenatjat als hotelers amb trenta anys d'història, ha incorporat el concurs de colles sardanistes i ens ha acostat a l'obra de diversos artistes.

LAURA JUANOLA

El 41 concurs de colles sardanistes Vila de Tossa i la diada de l'hoteler han configurat les principals novetats de la Festa Major de Tossa, que es va obrir oficialment el dia 28, amb el pregó a càrrec de mossèn Jaume Reixach.

Si l'any passat l'Ajuntament de Tossa va fer un homenatge als comerciants de la població, aquest any els homenatjats han estat els hotelers amb 30 anys d'història. És a dir: totes les persones que regenten hotels des de 1965 o abans.

Pel que fa al 41è concurs de colles sardanistes, aquest ha estat el primer any que s'emmarca en el programa d'actes de la Festa Major. Fins fa dos anys, el concurs se celebrava el primer cap de setmana de setembre, però el fet que coincidís amb altres concursos va fer que la participació es reduís cada vegada més fins arribar a l'any passat en què no es va celebrar. Enguany s'ha recuperat el concurs i se l'ha introduït dins la Festa Major. Un altre dels actes que s'ha integrat per primera vegada en el programa de la Festa és la hissada de la bandera blava. Aquesta és, sense dubte, una de les qualitats de les quals Tossa pot presumir: el bon estat de la platja fa que, any rera any, la Comunitat Europea li concedeixi la bandera blava. L'acte es va celebrar el primer de juliol a dos quarts d'onze de la nit, just abans que comencessin els focs artificials. També el primer de juliol, però a les vuit del vespre, s'inaugurava a la Casa de Cultura, l'exposició de la pintora Ana Abellán. Aquesta exposició coincidia amb una mostra d'art tossenc, inaugu-

La Festa Major combina les novetats amb les tradicions. A la fotografia, una imatge recent del «Toquen a córrer», sense cap dubte, un dels actes més populars.

El mateix carrer dels Socors i el mateix «Toquen a córrer» a principis dels anys vuitanta. Aquest va ser novament l'acte de clausura de la Festa de Sant Pere, el dia de la Mare de Déu dels Socors.

rada el dia de sant Pere. Es tracta de la mostra «Som sis». Els participants eren Rafel Lorés, Roberta Geebelen, Emili Colomé, Ingrid Grau, Jordi Armarans i Alonso Mariñas. L'exposició situada a la pinacoteca municipal combinava pintura, aquarel·la, escultures de ferro i miniaturisme naval.

El dia 28, el pintor Cristòfol Almirall va fer donació a l'obreria de sant Pere l'obra «La catedral de sant Pere». Pel que fa al dia del patró dels pescadors, s'han de remarcar dos actes tradicionals dins de la Festa: la processó a la platja, que es va fer al migdia, i el concurs d'embelliment de carrers, que aquest any arribava a la seva dotzena edició.

L'Ajuntament de Tossa va aprofitar també els actes festius per inaugurar diverses obres. La primera d'aquestes obres és el nou ascensor de la Casa del Mar, la inauguració del qual es va fer el dia 25, tres dies abans del començament de la Festa. Pel dia de sant Pere s'inauguraven i es beneïen dos ponts nous que el consistori tossenc ha construït a la riera. Es tracta del pont de la Tolerància, ja que precisament l'any 1995 és l'any de la Tolerància, i el pont de les Escoles.

La Festa major, amb un bon nivell de participació, finalitzava el dia de la Mare de Déu dels Socors amb un dels plats forts de la programació: el tradicional ball de carrer «Toquen a córrer». L'acte va toranar a demostrar la seva popularitat. Durant tot el matí del mateix dia, els afeccionats a les motos van poder gaudir de les motos històriques que estaven exposades al pàrking d'es Racó. A més, durant tot el dia el passeig de Mar va ser l'escenari d'una fira de productes tradicionals catalans.

Pare Pelegrí o Mare Pelegrina?

ANTONI PASTOR

Na Rosita de can Nan em digué que havia somiat ser el Pelegrí de Tossa; millor dit, la Mare Pelegrina. D'això fa temps, de quan jo solia venir a la vila de tant en tant per recordar els records d'infantesa. Na Rosita i el seu marit, en Joan Roura, a l'hivern, em rebien a la vora del foc de la llar del menjador de casa seva i a l'estiu a l'ombra de la terrassa del «Bar Playa», que regentaven, tocant al «muro».

A l'hivern m'asseia no gaire lluny de la vora del foc, escarxofat en el sofà, veient com na Rosita feia unes torrades i covia les arengades damunt la roentor de les brases. Recordo que ens entaulavem davant d'un porró de vi negre del país i d'una amanida. Era una gent hospitalària, intensament arrapada a la vila, amb el delit de treballar, de viatjar, de cultivar les amistats, de conèixer i gaudir del món. Ara, la seva memòria va unida a la Tossa que coneguí, a la vila que m'impactà, al poble que estimo tant.

Sempre s'hi aplegaven bons amics a l'acollidor menjador de Can Nan; entre d'altres recordo el «bon vivant» d'en Cantenys, el doctor Carmelo, en Gutiérrez -el gestor-, el qual també feia com jo, que viatjava a Tossa simplement per divagar. També hi era present, circumstancialment, algun anglès client de la casa i amic de la família. Menjàvem i bevíem amb una gana envejable, i les converses giraven entorn de l'actualitat local, sempre amanida amb alguna innocent xafarderia.

Una tarda d'hivern jo era l'únic visitant. A fora plovia copiosament. El vent de llevant encrespava la

mar i el seu rugir arribava a les nostres orelles amb un soroll tètric i tombal.

Dos grossos tions crema-

ven a la llar irradiant una escalfor molt confortable. Fou aleshores, amb el cafè i les gotes, quan na Rosita em digué:

-No

endevinaràs mai què he somiat aquesta nit.

-Segurament alguna atzagaiada.

-He somiat que era el Pelegrí; millor dit, la Mare Pelegrina. He somiat que anava vestida amb l'hàbit, el gambeto, les polaines i el barret de capellà.

També duia el bordó, amb la carabasseteta i la creu. He sortit de la sagristia acompanyada del senyor rector, del

batlle i del síndic i a l'altar de sant

Sebastià he presidit la missa del

cantar. Després he sortit de

l'església amb la processió i

he anat fins a la capella dels Socors.

-No has continuat? -li va preguntar.

-No; perquè aleshores m'he despertat. En Jaume roncava al meu costat.

Què et sembla? -exclamà na

Rosita. Quina cosa de somiar, no fa?

D'aquella conversa em queda el record entra-nyable de la família

Roure de can Nan, ja sebollida, però

el tema que la suscità em torna a la memòria

perquè va sincronitzat de ple amb un fenomen actual: la presència cada cop més contundent de la dona a la nostra societat. La dona s'ha independitzat; treballa, estudia, assoleix càrrecs de direcció, triomfa en les lletres i en les arts i cada vegada trepitja més fort i amb més empena en tota classe d'afers i activitats. Encara que no ho sembli, l'home va perdent pes i protagonisme; s'encongeix perquè els cops de colze que li inflingeixen les dones en la sorda i aspra confrontació competitiva fa que en la majoria dels casos en surti molt malparat. En les carreres universitàries, en les professions més diverses, la dona guanya punts a l'home, li passa la mà per la cara. Ho veiem a les clíniques i en els hospitals on les metgesses són cada cop més nombroses i competents. Hi ha dones enginyeres, arquitectes, advocades, economistes, periodistes, etc. Ara ja és un fet que en els matrimonis, quan la dona treballa, el marit comparteix les feines de la casa: fa els llits, cuina, renta els plats, escombra i posa en marxa la rentadora. Si no és així, mala peça al teler: separació o divorci en perspectiva.

Pels homes, el futur no pot ser més pessimista. A més, he d'afegir sobre aquest tema que en molts casos, la dona va més enllà i no es conforma d'acceptar feines que són a l'abast de tothom. Segons la seva capacitat, empena i ambicions, es llença a la política amb un èxit creixent o es decanta per la vida militar escollint cossos armats que fins ara eren reservats als representants del gènere masculí i en els quals el risc, l'audàcia i el valor personal hi són omnipresents, com per exemple pilotar avions de combat, comandar vaixells de guerra o ser paracaigudista. Resumint: hi ha dones que són guàrdies civils, policies i ministres de govern. Què voleu més?

Davant d'aquest imparable fenomen feminista que s'escampa arreu amb una força inquietant, m'ha vingut a la memòria el que somià na Rosita de can

Nan: ésser el Pelegrí de Tossa, millor dit, la Mare Pelegrina. Aquest afer, el de designar una dona de Tossa perquè sigui Pelegrina, es pot plantejar en qualsevol moment. Es que hi ha alguna llei normativa que s'hi oposi? Cap! No hi ha papers, no existeixen documents, res. Tot és en blanc. El Pelegrí no és un capellà, ni un frare, ni una persona de fonament eclesiàstic. És un veí nat a Tossa o empadronat fa més de cinc anys a la vila. No se li exigeixen coneixements especials, ni títols ni diplomes. Només que sigui cristià, catòlic practicant i bona persona.

Els temps han canviat, tothom ho sap. Quan el primer Pelegrí sortí de Tossa per anar a Santa Coloma de Farners, estic segur que fou triat entre els homes de la vila més forts, valents i decidits, doncs els temps atzarosos i plens de perills que corrien no permetien pensar en altre objectiu que en l'èxit de la peregrinació, i aquest depenia òbviament de l'ardidesa del personatge, no fos que a les envistes del coll de Terra Negra o al llarg de les pinedes de Caldes topessin amb una manilla de bandolers, els quals no estaven per orgues quan es tractava de robar o de matar. La prova d'això la tenim en les parades que es fan en determinades cases de pagès, – avui a la tornada – com també en l'antiga casa rectoral de Santa Ceclina. Semblants parades, amb refrigeri inclòs, tenen les seves arrels en la necessitat que, en moltes circumstàncies, tenien els pelegrins de cercar refugi o soplug quan eren víctimes de les agressions de malfactors. També cal remarcar que el Pelegrí i els seus acompanyants –pocs en èpoques pretèrites– eren objecte de mofa i apedregament en determinats punts del

recorregut, que se sàpiga per vailets dels termes de Vidreres i Sils, el que els obligava a defensar-se per a foragitar-los. El Pelegrí havia de ser ardit i disposat a tot, i això requeria que fos un home fort capaç de resoldre qualsevol contingència.

No se sap res en la llarga història del pelegrinatge que relati cap esdeveniment significatiu, cap succés important ocorregut des de la remota data de la institució de la prometença. Això accentua la foscor dels seus orígens i l'hermetisme de la seva història.

He dit tot això en referència al Pare Pelegrí perquè considero que fins ara,

per imperatiu de les circumstàncies, per necessitat i per costum, el nomenament va recaure en un home. En aquella llunyana època de l'edat mitjana, com ha anat succeint fins fa poc, els homes eren els que manaven, els que tallaven el bacallà, els que duien la veu cantant. Les dones, pobretes, un zero a l'esquerra. A feinejar per casa, a

parir criatures, a passar-ho francament malament. I això ha durat qui sap lo. Però ara, la cosa s'ha girat com una mitja: les dones comencen a manar, a discutir, a fer-se oir. I així ens trobem que qualsevol dia, el moviment feminista, la doctrina social que concedeix a la dona capacitats i drets reservats als homes, trucarà a les closes portes de la vila de Tossa per requerir al senyor rector de la parròquia i al senyor síndic, que actua en representació del poble sobirà i de l'Ajuntament que, de llavors endavant, en el nomenament del Pare Pelegrí, no es discrimini a les dones.

En el futur, no sé quan serà, les dones de Tossa es vestiran amb l'hàbit, el gambeto, les polaines i el barret de capellà. Les Mares Pelegrines!

“En el futur
les dones de
Tossa es
vestiran amb
l'hàbit, el
gambeto i les
polaines”

El més complicat de la manipulació de les marionetes és la coordinació entre el moviment i la paraula, segons els alumnes del matrimoni Geiben.

Titelles de llegenda

LAURA JUANOLA

L'Associació Amics de Tossa-Club Unesco, amb la voluntat de recuperar tradicions de la població, treballa des de fa uns mesos en un projecte engrescador: construir un teatre de marionetes. La presidenta de l'associació, Maria Eugènia Serrat, explica que un dels objectius de l'entitat és protegir el patrimoni cultural de Tossa. En aquest sentit, l'associació ha dissenyat un projecte molt ambiciós que arribarà al seu màxim exponent durant la Festa Major de l'any vinent amb la representació de la llegenda «Xixanet de sa mitja cana».

Una cosa tan aparentment simple com fer un teatre de titelles representarà per Tossa una important dinamització cultural. En primer lloc, cal un local més gran del que l'associació disposa fins ara, cedit per l'Ajuntament. L'actual local, situat a la Terminal, és petit per centralitzar-hi diferents activitats tal com pretén l'entitat. El nou local reunirà en un sol espai dues funcions, ja que incorporarà un taller de confecció de marionetes i alhora haurà de servir per assajar les representacions del grup.

El projecte va inaugurar-se per Set-

mana Santa, quan el matrimoni Geibern, de nacionalitat luxemburguesa, va començar a ensenyar el funcionament de les titelles a un grup reduït de joves de la població. El matrimoni Geiben, actualment jubilat, es va dedicar professionalment al món de les titelles i ells mateixos les confeccionaven, posaven nom i donaven vida inventant històries que representaven en un teatre desmuntable. Aquesta és també la idea que l'Associació Amics de Tossa-Club Unesco vol dur a terme. Fins ara el matrimoni luxemburgués ensenyava l'art de manejar marionetes

Els Amics de Tossa volen recuperar llegendes tossenques per representar-les amb titelles.

a cinc joves una vegada a la setmana. Malgrat l'aparent simplicitat de les titelles, dominar-les és difícil. Tots els alumnes del matrimoni Geiben coincideixen a assenyalar que el més complicat de la manipulació de les marionetes és la coordinació entre el moviment i la paraula.

De moment, els joves han assajat part de l'espectacle que els Geiben duïen a l'escenari, però ara, amb l'es-

tiu, el projecte s'ha aturat fins que finalitzi la temporada turística. L'objectiu és que els joves aprenguin a dominar les titelles perquè després puguin representar la llegenda d'en Xixanet, encara que s'haurà de readaptar per a l'espectacle amb marionetes.

El projecte d'aquesta entitat tossenca no s'acaba aquí. L'Associació pretén també que, de cares a l'hivern vinent, aquests cinc joves ense-

nyin als escolars de Tossa el funcionament de les titelles i també com es construeixen. Abans, però, l'entitat haurà hagut de solventar alguns obstacles com la recerca d'un nou local, aconseguir un espònsor que contribueixi al finançament d'un teatre de marionetes desmuntable i aconseguir engrescar la població. Fins ara els joves que estan aprenent a manejar titelles estan molt il·lusionats amb el projecte. Una de les joves, Susanna Ferrer, explica que ja té ganes de construir-ne una, de titella «Ja tinc al cap com serà», afirma. El problema és l'elevat cost que té cada marioneta.

En un projecte d'aquestes característiques hi pot participar tothom i els Amics de Tossa-Club Unesco convida a totes les persones interessades en la cultura de la població a intervenir en el projecte. I és que encara queda molta feina per fer: s'han de pintar els decorats que aniran darrera el teatre, s'ha de parlar amb els avis del poble perquè expliquin més llegendes que després seran representades perquè tothom les conegui. A més l'entitat pretén traduir les llegendes a d'altres idiomes perquè els estrangers també puguin presenciar les representacions.

CONSTRUCCIONS METÀL·LIQUES

COMESU

Ricard Aparicio

Apartat de Correus, 243
Carretera de Llagostera Km. 1
Tel. i Fax (972) 34 04 37
17320 TOSSA DE MAR
(Girona)

TREBALLS AMB FERRO
FORJAT
CARPINTERIA METÀLICA
CERRAJERIA ARTÍSTICA

Drogueria TOSSA

FERRETERIA Y BRICOLAGE

QUÍNICA

Tot al servei de la decoració

Av. Puerto Rico, s/n
(Cant. Pompeu Fabra)-
Tel. (972) 34 13 55 - Fax(972) 34 20 49
17320 TOSSA DE MAR (Girona)

Sardanes de Tossa (V)

FRANCESC FONALLEDAS

Mercader i Andreu, Pere.

(*L'Escala* 27-10-1885 / *Cassà de la Selva* 15-7-1969)

Instrumentista de tenora i tible, deixeble d'Albert Martí, Mercader va desenvolupar una tasca de compositor que el va convertir en un dels autors més apreciats de la seva època. Hom fixa en 500 les sardanes per ell composades, encara que a moltes no hi posà el seu nom, optant pel pseudònim «Joan Calders». Precisament s'explica que després d'estrenar la que seria un dels èxits més recordats: *Gota d'aigua*, va tenir seriosos problemes per fer creure als companys de cobla que ell n'era l'autor.

Sardanes més conegudes: *Escalença*, *Gaia Girona*, *Els dos promesos*, *Mar Menuda*, *Nit Serena*, *Bosquejant*, *Cançó de Juny*, *Mont-roig*, *Florejada*, i les obligades *Conversa d'amor*, *Dos ocelllets*, *Ella i jo*, *Marmull* (les quatre per a tenora i tible).

Va ser un dels fundadors de la Cobla-Orquestra Selvatana, l'any 1913, continuant a l'Orquestra Hispania (també de Cassà) i a la Principal de Llagostera, on es retirà el 1950.

El seu fill, Pere Mercader i Terrades (Cassà de la Selva, 20-8-1916-24-12-1971), primer sota el guiatge del seu pare i després amb Frank Marshall i Ramon Serrat, conreà la composició sardanista amb una vessant més tècnica, a més d'alguna sarsuela i altres gèneres.

Dedicada a Tossa:

–*Mar menuda*, sardana que el mestre Mercader va dedicar a la platja que tanca per Llevant la badia de Tossa i que encara avui s'escolta en alguna cobla. No és datada, però a les cobertes ens diu: «...presenta dos inédits i rotundos

triunfos en la sardana del veterano autor...». Òbviament això ens porta a pensar que fou composada a la dècada dels cinquanta i segurament com a resultat del contacte amb la nostra vila amb motiu de les vingudes de la cobla La Principal de Llagostera.

Morera i Viurà, Enric.

(*Barcelona*, 22-5-1865 / 11-3-1942)

Autor de més de vuit-centes obres dels més diversos gèneres: òpera, teatre líric, música coral, religiosa, instrumental... i sardanes, totes elles d'inspiració i instrumentació racial. Fou un veritable «enfant terrible» respecte els compositors coetanis, influït sens dubte per les estades a l'Argentina i Brusel·les, refusant genis com Mozart i Schuman, en favor de Wagner, Borodin, Rimski korskov i Guevaert.

Les seves sardanes foren instrumentades –almenys en gran part– per d'altres músics més avesats i coneixedors dels secrets de la cobla, sobretot: Josep Blanch i Reynalt (Castelló d'Empúries 1-9-1888–13-9-1954) notable fiscornaire i autor d'unes 150 sardanes, i el gran compositor Josep Serra i Bonal (Perelada 23-9-1874 - Barcelona 14-2-1939) fundador i director de la Principal de Peralada, una de les millors formacions del primer quart de segle. La producció de Morera l'encapçala la sardana *La Santa Espina* –instrumentada pel banyolí Cassià Casademont (Banyoles 3-2-1875–Barcelona 12-12-1963)– sardana que restava integrada a l'obra escènica de títol idèntic amb text d'Àngel Guimerà, i que davant de l'èxit aconseguit en les representacions s'estrenà en la versió de cobla a la Festa de la Santa Espina de Cassà de la Selva entre els anys 1916 i 1919 per la Prin-

cipal de la Bisbal.

Altres títols de Morera: *Serra Amunt*, *Davant la Verge*, *Amor perdut*, *A la plaça*, *Baixant de la Font del Gat*, *Catalunya*, *La sardana de les monges*, *L'Empordà*, *Les fulles seques*, *Rondalla*, *Les neus que es fonen*, *La Sardana de la Pàtria*, *La Font de l'Albera*, *Girona...fins a la darrera: Estelada*, estrenada a títol pòstum amb el nom *Les Voltes de Girona*, car la varen presentar al concurs musical de Girona el 1967. Moltes de les seves sardanes són corals amb lletra escrita per Àngel Guimerà.

Dedicada a Tossa:

–*Tossa, la Vila Vella*: sardana predominantment de concert i que molt rarament podem escoltar per la dificultat d'execució que comporta. Consta en el disc «Sardanes de Tossa», editat el 1987.

Rosell i Mestres, Ramon.

(*Cassà de la Selva* 30-5-1894 / *Vidreres* 20-1-1971)

Conegut popularment com «En Pegot», Rosell fou un excepcional intèrpret de tenora, amb una fructífera i dilatada carrera musical: La Principal de Cassà, Montgrins, Iluro, Principal de la Bisbal, Joventut Artística de Vidreres i Orquestra Pau Casals.

Sardanes: *Els ulls de l'Anita*, *El meu segell*, *Si caic no m'aixeco*, *Gra-gra*, *Va de tenor*, *Els nou presoners* (totes de tenor), *Mas Bellveí* (de tenor i fiscorn), *Hostalric*, i *Gentil parella* (de tenor i tible), i d'altres com *Els tres pins*, *La Font del llorito*, *Dansaires Malgratencs*, *Neus...*

Dedicades a Tossa:

–*Fent coixí* (1959): sardana dedicada a Josep Serrat, tossenc instrumentista de

tenora i tible. Rossell i Serrat, companys de coble i bons amics, compartien afeció per la bona taula i el bon beure, i aquest darrer –per no fer mal– sempre ha d'anar precedit d'un bon «coixí».

–*L'Hostal d'en Coris* (1968) Segurament la sardana més coneguda i interpretada de Ramon Rossell. És dedicada a l'esmentat Hostal i als seus propietaris –el matrimoni Sebastià Coris i Rosa Maymí– amb els quals l'unia una llarga i bona amistat. Inclou al disc «Sardanes de Tossa», editat l'any 1987 i en d'altres enregistraments anteriors, en tots ells a cura de la Principal de la Bisbal, el que dóna una idea de la popularitat adquirida per aquesta engrescadora sardana.

Saderra i Puigferrer, Josep.

(*Sant Feliu de Pallerols 20-2-1883 / Banyoles 22-4-1970*)

Autor d'unes 400 sardanes i bon fiscornaire, Josep Saderra ha estat juntament amb l'avi «Xaxu», Bonaterra, Bou, i Mas Ros, un dels compositors més populars i coneguts de tots els temps. Les seves sardanes eren i són apreciades per balladors i per les mateixes cobles (són senzilles i amb una inspiració popular que sorprèn tothom qui les escolta), no en va títols com *Bell Penedès, Mercè, De Ripoll la més gentil, Renouera, Santa Pau, Poncellina, Vigatana, Maria de les trenes, La jove, Ombres d'amor, Ros-sinyol, L'encís de l'Estany, Nit Estelada, Rosa Bella, Il·lusió perduda...* encara avui sovintegen als programes de ballades i molts aplecs.

Com a músic, actuà a les cobles de Sant Feliu de Pallerols, Olot, Tortellà i Banyoles, executant el primer fiscorn amb una dicció i fermesa que li valgueren fama d'excel·lent fiscornaire (ell mateix es composà dues obligades: *Ros-sinyol* (que avui sols es veu en cor d'interpretar Josep Riumalló de la Principal de La Bisbal) i *Vols Escoltar?*)

Als anys quaranta i cinquanta era ben fàcil que en un sol mes alguna de les seves sardanes s'interpretés centenars de

vegades, com és el cas de *Santa Pau*, interpretada 774 cops l'estiu de 1946.

Dedicada a Tossa:

–*Tossa bonica* (No ens consta l'any de composició)

Tot i la coincidència de nom amb l'original de Mas Ros, sembla que Josep Saderra va dedicar aquesta sardana amb anterioritat a la tan popular de Mas Ros, doncs així ho fa constar el prestigiós informador i escriptor sardanista Eugeni Molero a la biografia dels germans Saderra, tot citant l'arxiu d'Alvar Lafuente. Actualment estem fent recerca de les partícels que ens poden proporcionar l'any de composició o d'edició. Però tampoc podem descartar que es tracti d'una confusió amb la del mestre Mas Ros, donat que molts sardanistes acostumen a confondre els noms dels autors i els de les mateixes composicions.

Saderra i Puigferrer, Manel.

(*Tortellà, 21-7-1908*)

Germà de l'anterior, és conegut com en Puigferrer, per evitar les confusions amb les sardanes d'aquell. Instrumentista de trompeta, va actuar a la Principal de Banyoles, i sobretot a la Bolero –després Principal de Girona– de la qual en va assumir la direcció, fent-la arribar a unes cotes de musicalitat excepcional com ho palesen els enregistraments discogràfics de l'època, mostrant una cobla eixuta, homogènia, amb una fusta i metall molt ben equilibrats, amb instrumentistes d'una vàlua sobrada –Roura, Prunell, Puntí, Campsolines, Sabaté...–. També va dirigir la Polifònica de Banyoles, formació que difongué arreu la versió coral de la sardana més coneguda de Puigferrer: *Somni*, escrita el 1947. La seva formació musical autodidacta, però fruit de la tasca musical desenvolupada al llarg dels anys, el converteix en un dels millors coneixedors de les possibilitats instrumentals i sonores de la cobla, cercant a cada sardana la màxima expressió possible de tots i cadascun dels

onze instrumentistes, el que afegit a una sensibilitat excepcional, ha donat peu a tot un estil: sense conèixer la sardana, hom intueix si es tracta d'una obra d'en Puigferrer sense gaire problemes, el que no vol pas dir que totes s'assemblin. Al contrari, és la manera de vestir-les, sobretot en el metall.

Alguns títols: *Record del Collell, Llac Encantat, Fausta, Poruga, Magdalena, Cant Vell, La font dels nou raigs, Júlia, Violetes del Bosc, Girona ciutat pública, Ceretana, Una rosella, Tenora enyorada* –dedicada a la memòria de l'excel·lent tenorista Josep Mir, i on Puigferrer fa plorar veritablement la tenora i tota la cobla–, *L'últim adéu* –sardana de trets similars a l'anterior dedicada al també desaparegut Eugeni Molero i Pujós–, *Volerany, Visca*, i un dels èxits més recents: *Vint-i-cinc anys junts*, dedicada a l'Agrupació d'Aplecs Sardanistes de les Comarques Gironines.

Moltes de les seves sardanes han estat enregistrades per les millors cobles del país.

Dedicada a Tossa:

–*Tossa Noble*: sardana que el mestre Puigferrer ha compost sobre una poesia de Maria París, resident a Tossa i amb una vella amistat amb ell que es remunta als anys de la joventesa, quan ambdós coincidiren a Banyoles. La partitura fou enllestida l'any 1933, i la Coral Tossenca la va estrenar el passat Sant Jordi, tot i que l'any passat (1994), i per desig exprés de l'autora de la lletra, va ésser interpretada tractant-se d'una pre-estrena. Com en totes les composicions del mestre, a poc d'escoltar-la, hom hi aprecia l'estil inconfusible que l'ha portat al capdavant dels compositors actuals.

PROPER NÚMERO

Rigau i Prats, Enric: *Per a tu, Salions.*

Soms i Corominas, Joaquim: *Aires Rossencs i Platges de Tossa.*

Tudela i Benavent, Miquel: *Tossa, Cala Bona.*

Viladesau i Caner, Ricard: *Mar de Tossa.*

Carnaval, carnaval

MARI VERA

Les diferents activitats del carnaval d'enguany van començar el divendres 24 de febrer quan, a les 7 de la tarda S.M., el Carnestoltes va fer la seva arribada a l'Ajuntament i tot seguit va pronunciar l'esperat pregó des del balcó. L'organització i representació d'aquest acte va correr a càrrec del grup de teatre «Xixanet». Tot i ser el primer dia de la celebració del carnaval, l'ambient que es respirava ja era de festa amb màscares, disfresses i rialles. Aquest mateix dia, a les 11 de la nit i a càrrec de l'orquestra Popies, es va celebrar el Ball de l'Home per segon any consecutiu. També per segon any, el concurs de disfresses als llocs de treball que va tenir lloc el dissabte 25 de 10 del matí a 2 de la tarda. Supermercats, botigues, pastisseries, bars, etc. van deixar-se arrossegar per la bogeria del carnaval participant en aquest concurs. Tot seguit, a les 4 de la tarda i sortint de la plaça de l'Església, va tenir lloc la tradicional cercavila infantil que va finalitzar a l'envelat amb un ball de disfresses.

Va ser a la nit quan l'envelat es va omplir de gom a gom en el Ball de la Dona, amb música de la Blanes-Orquestra. L'associació de dones de Tossa va fer un repartiment de premis a les millors disfresses. El diumenge 26, a dos quarts de 12 del matí i sortint del restaurant Passet, va tenir lloc la cercavila d'homenatge a Josep Roura, «en Xoixa». Els participants en aquesta

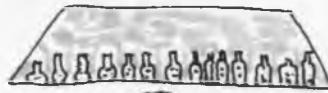
Els actes de carnaval, organitzats pel grup de teatre Xixanet, van ser un èxit de participació, tant les activitats infantils com els ball de la Dona i el de l'Home, que es va celebrar per segon any consecutiu. A la fotografia superior un moment de l'actuació d'una comparsa infantil. Abaix, un altre grup de nens llueix les seves disfresses.

cercavila fan el recorregut pels carrers de Tossa en diferents mitjans de transport, la majoria d'ells, però, en bicicleta. Tot seguit, a dos quarts de dues de la tarda, a la pista de patinatge va haver-hi una gran batalla d'ous amb l'animació dels monitors del Casal d'Estiu. La gran Rua de Carnaval on s'exhibeixen grans carrosses, divertides comparses i originals disfresses va començar a les quatre de la tarda al pont de l'Onze de Setembre. El recorregut fet va ser el tradicional de cada

any i va acabar-se a l'envelat amb un gran ball per a tothom. S'ha de dir que encara que la pluja va deslluïr una mica el dia, a l'envelat es va fer el repartiment de premis dels diferents concursos, alhora que l'orquestra Aquarel·la amenitzava el ball amb la seva música.

El dimarts 28, per finalitzar el Carnaval, sortint de la casa de Cultura, va haver-hi l'enterrament de la sardina i, al pàrking de darrera l'envelat, una gran xocolatada per a tothom.

SAVOY

CHUPITO

EL TEU BAR DE CADA DIA

C/. Nou. 39 - Tel - 34 14 28 TOSSA DE MAR

0300N '99

OLIMPIC

TERRAZA-JARDIN

DISCO-BAR

TOSSA DE MAR

ABIERTO TODO EL AÑO

C/. Tomas Barber - 17320 TOSSA DE MAR

Víctor Serra, s.l.

olivetti

TOT TIPUS DE SOLUCIONS PER AL SEU NEGOCI

- Màquines d'escriure
- Tractaments de text
- Calculadores
- Fotocopiadores
- Telefax
- Mobles d'oficina
- Ordinadors
- Registradores

TRUQUI'NS, SEGUR QUE ENS ENTENEM!

■ VÍCTOR SERRA, s.l.
■ Concessionari oficial
■ Servei Tècnic Oficial
■ per la comarca de la Selva